Bilder

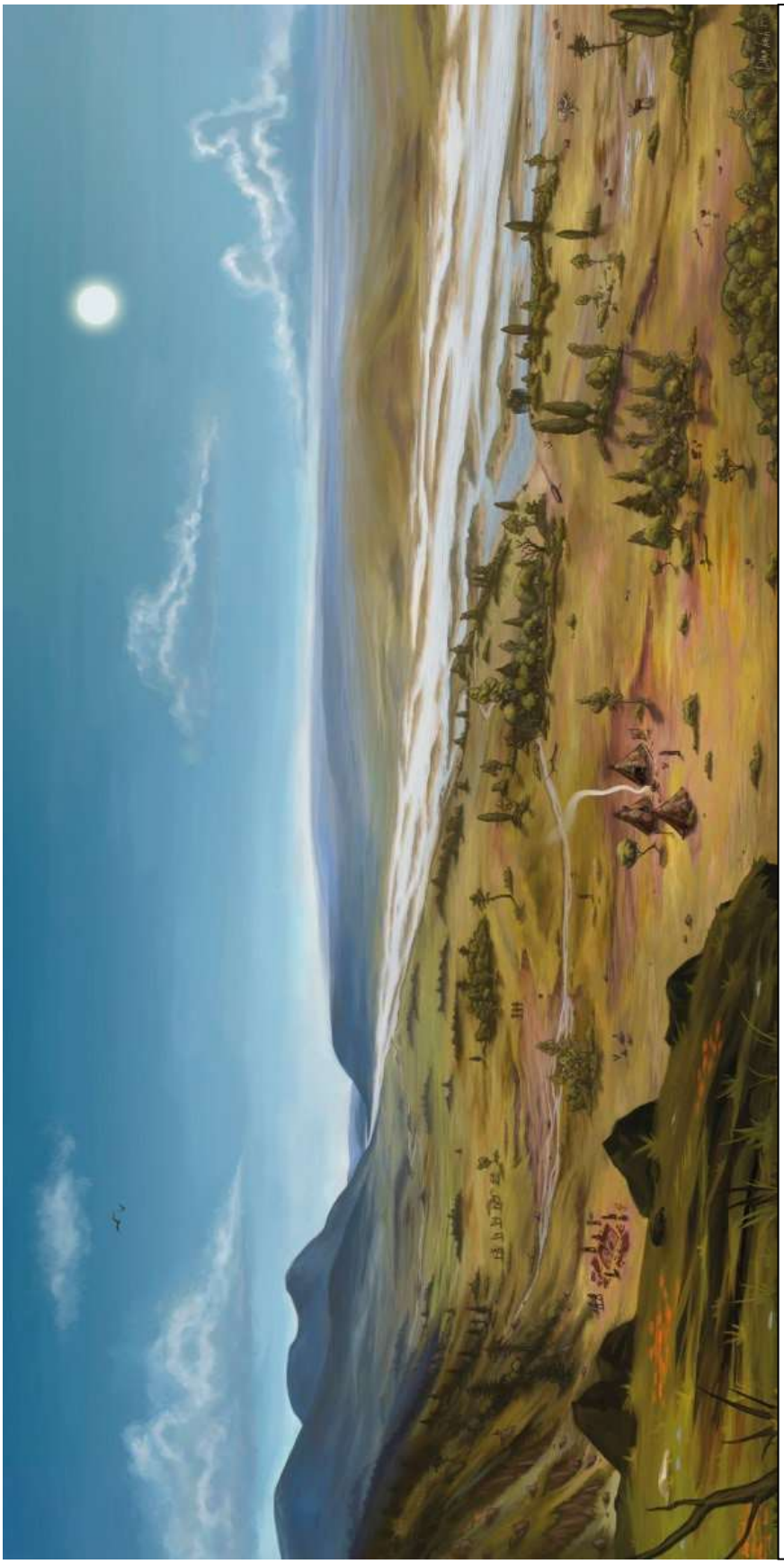
Bild 1: Mannen och kvinnan från Oberkassel 3
Bild 2: Rhen vid Oberkassel för 14 000 år sedan 4
Bild 3: Jägare och samlare på en tundra i slutet av den senaste istiden (för ca 25 000 år sedan) 5
Bild 4: Asklepiosstenen från Godesberg 6
Bild 5: Votivsten för de aufaniska matronerna, 164 e.Kr. 7
Bild 6: Den tvåhornade Rhen 8
Bild 7: Castra Bonnensia, modell 9
Bild 8: Läger och gravfält i Bonn 10
Bild 9: Adelheidiskällan i Pützchen, 2024 11
Bild 10: Bonn på 1100-talet 12
Bild 11: Markplatta i Sternstrasse, 2001/2026 13
Bild 12: Markplatta i Acherstrasse, 2007/2024 13
Bild 13: Godesberg av Sandfort, 1790 14
Bild 14: Modell av Godesburg från 2017 15
Bild 15: Tullhuset av Hollar, 1644 16
Bild 16: Kurfurst Joseph Clemens, 1713 17
Bild 17: En hörnsten från Heinrichsbastionen vid Florentiusgraben 18
Bild 18: Kurfurst Joseph Clemens vapen 19
Bild 19: Maskeradbal på slottet, 1754 20
Bild 20: Kurfurst Max Friedrich, 1768 21
Bild 21: Slottsbranden, 1777 22
Bild 22: Bonn av Tranchot, 1810 23
Bild 23: Torget av Hundeshagen, 1832 24
Bild 24: Michaelsporten eller Koblenzporten, 2026 25
Bild 25: Rådhuset, 2026 26
Bild 26: »Leonhard Tietz« vid Münsterplatz, 1929 27
Bild 27: I universitetets källare lagras potatis, 1916/17 28
Bild 28: Cementfabriken i Oberkassel, 7.9.1953 29
Bild 29: En amerikansk soldat i dörren till Beethovenhuset, mars 1945 30
Bild 30: President de Gaulle och förbundskansler Adenauer på torget i Bonn, 1962 31
Bild 31: Beuels vapen 32
Bild 32: Stadsdelsområdet Bonns vapen 32
Bild 33: Bad Godesbergs vapen 32
Bild 34: Hardtbergs vapen 32
Bild 35: Staden Bonns vapen 2026 33
Bild 36: »Rummet är tomt«, november 2024 34
Bild 37: Bonns universitets historiska sigill 35
Bild 38: Prinsessan Viktoria och Zoubkoff framför Villa Schaumburg, ca 1927 36
Bild 39: Värdshusskylt »Zum Bären« (Björnen), 1999 37
Bild 40: Panorama över Bonn, 1624 38
Bild 41: Bonns strand med tullhuset, av Storck, 1641 39
Bild 42: Bonn under belägringen, 1689 40
Bild 43: Kurfurst Clemens August som falkenerare, 1732 41
Bild 44: Sous prefecture de Bonn, utsnitt, 1801 42
Bild 45: Rachel Zuntz Witwe, 1837 43
Bild 46: Kronprinsens villa vid Wörthstrasse, 1900 44
Bild 47: Torget, 1908 45
Bild 48: Infanteriregemente 160 framför Ermekeilkasernen, 7.8.1914 46
Bild 49: Otto Renois, före 1933 47
Bild 50: Karlrobert Kreiten, ca 1939 48
Bild 51: Rådhuset, 28.2.1949 49
Bild 52: Tagesschau, 1981 50
Bild 53: Florentiusgraben, 2015 51

Bild 54: Omritning av Merians plan från 1646 52
Bild 55: Kejsar Vilhelm I, 2026 54
Bild 56: Minnestavla vid ORH, 2020 55
Bild 57: Minnessten vid Kaiserplatz, 2026 56
Bild 58: Josefstrasse, sedd från Rhenstranden 1945/46 57



Bild 1: Mannen och kvinnan från Oberkassel

Ansiktsrekonstruktioner, utförda av rättsläkaren dr Constanze Niess i Frankfurt; foton av Jürgen Vogel, LVR-Landesmuseum, Bonn. https://www.archaeologie-online.de/nachrichten/ein-gesicht-fuer-die-oberkasseler-menschen-2567/



Rhendalen vid Bonn var ett öppet tundra- och kallstäpplandskap – vida grässlätter med enstaka trädgrupper, framför allt björk och tall. Människorna var nomadiska jägare och samlare (»hunter-gatherer«) som följde viltbeståndet. De levde i små grupper och tillverkade verktyg av flinta och ben. – På bilden tält och en begravning. (LVR-Landesmuseum Bonn: Eiszeitjäger, s. 134)

Bild 2: Rhen vid Oberkassel för 14 000 år sedan



Bild 3: Jägare och samlare på en tundra i slutet av den senaste istiden (för ca 25 000 år sedan)

En konstnärlig rekonstruktion (utsnitt), av Tom Björklund / www.sci.news .



Bild 4: Asklepiosstenen från Godesberg

»Till de läkedomsbringande gudarna, Asklepios och Hygieia, skänkt av Quintus Venidius Rufus Marius Maximus Lucius Calvinianus, officer i 1:a legionen, Minervia, kejserlig legat med pretors rang i provinsen Kilikien« (omkring 200 e.Kr.), funnen återanvänd på Godesburg 1583. (Wikipedia)



Bild 5: Votivsten för de aufaniska matronerna, 164 e.Kr.

Votivstenen från Qu. Vettius Severus, kvestor i Köln, funnen under Bonner Münster 1928, foto av Heiko Fischer. Matronae Aufaniae var keltisk-romerska modergudinnor. Dyrkan av dem är belagd för Bonn och omlandet genom sammanlagt omkring 100 inskrifter från 100- och 200-talen. Kultcentra var bl.a. tempelområdet Görresburg vid Nettersheim i Eifel samt platsen under dagens Bonner Münster/Stift Cassius und Florentius. Därutöver dyrkades ytterligare 70 matronae.



Bild 6: Den tvåhornade Rhen

även Rhenus bicornis, del av ett gravmonument från 100-talet, i LVR-Landesmuseum Bonn. Foto: Jürgen Vogel.



Bild 7: Castra Bonnensia, modell

av Mikko Kriek, LVR-Landesmuseum Bonn; en liknande framställning finns hos RWTH Aachen. Väl synlig är nord–sydgatan, i dag Römerstrasse, och söder därom Bundesstrasse 9.

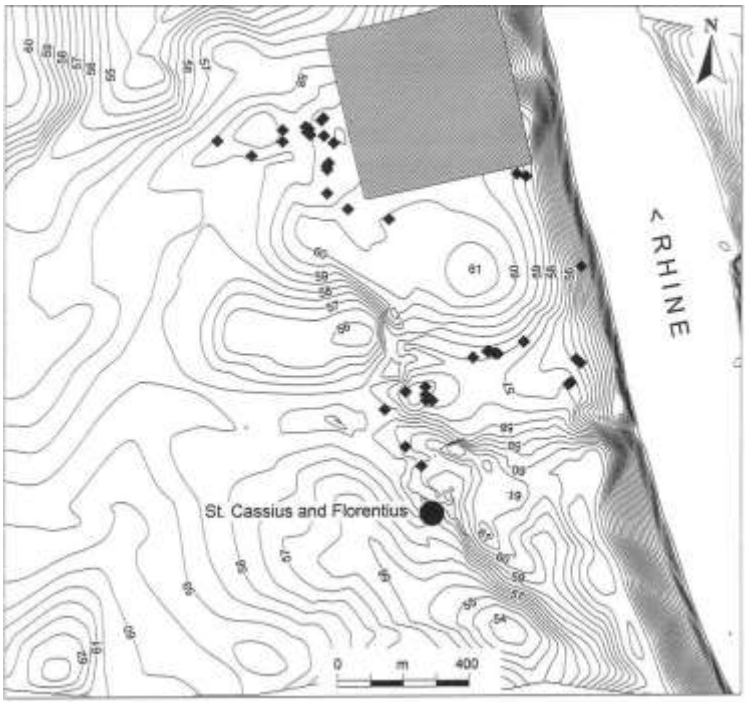


Bild 8: Läger och gravfält i Bonn

◆ ♑❒♋❖♋❒🖃 ♋❖ (Müssemeier, 2004); kvadraten upptill markerar lägret (»castra«).



Bild 9: Adelheidiskällan i Pützchen, 2024

Abbedissan Adelheid sägs ha öppnat källan med sin stav; dess vatten sägs hjälpa mot ögonsjukdomar.

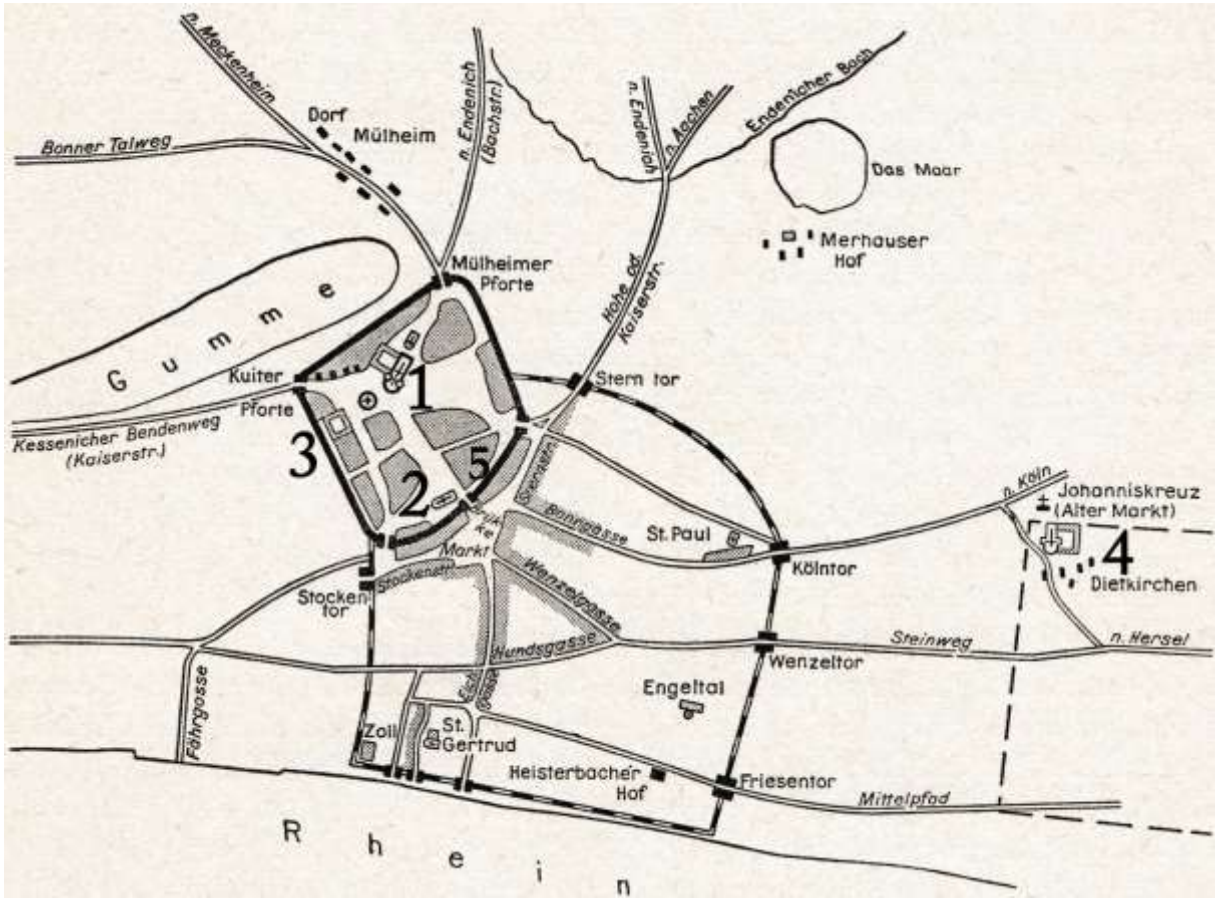


Bild 10: Bonn på 1100-talet

efter: (Niessen, 1956, s. 63). 1 = Münsterkirche, 2 = S:t Remigius, 3 = kansli/slott, 4 = Dietkirchen, 5 = Acherstrasse (se Bild 12). – Tydligt avgränsat är stiftsområdet kring Münsterkirche och – streckat till höger – det romerska lägret.



Bild 12: Markplatta i Acherstrasse, 2007/2024



Bild 11: Markplatta i Sternstrasse, 2001/2026

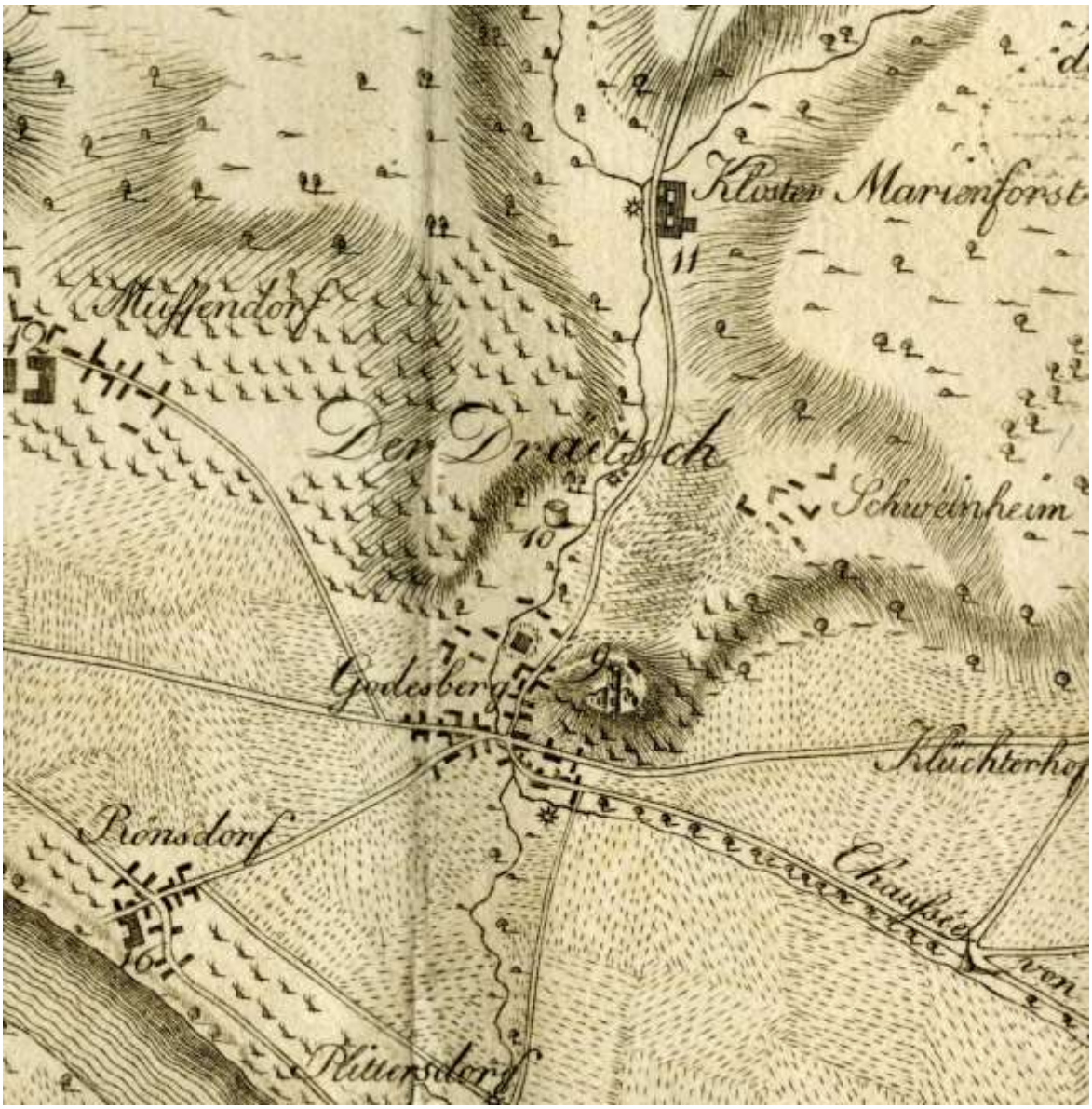


Bild 13: Godesberg av Sandfort, 1790

av Sandfort, utsnitt; 9 Godesburg, 10 Draitschkällan, 11 klostret Marienforst, 16 flottarstationen Rüngsdorf (»Rönsdorf«). Stadtarchiv Bonn, Bib_II-d-0093_046.



Bild 14: Modell av Godesburg från 2017

framtill ingången, till vänster palatsbyggnaden (Palas); i dag i LVR-Landesmuseum Bonn.

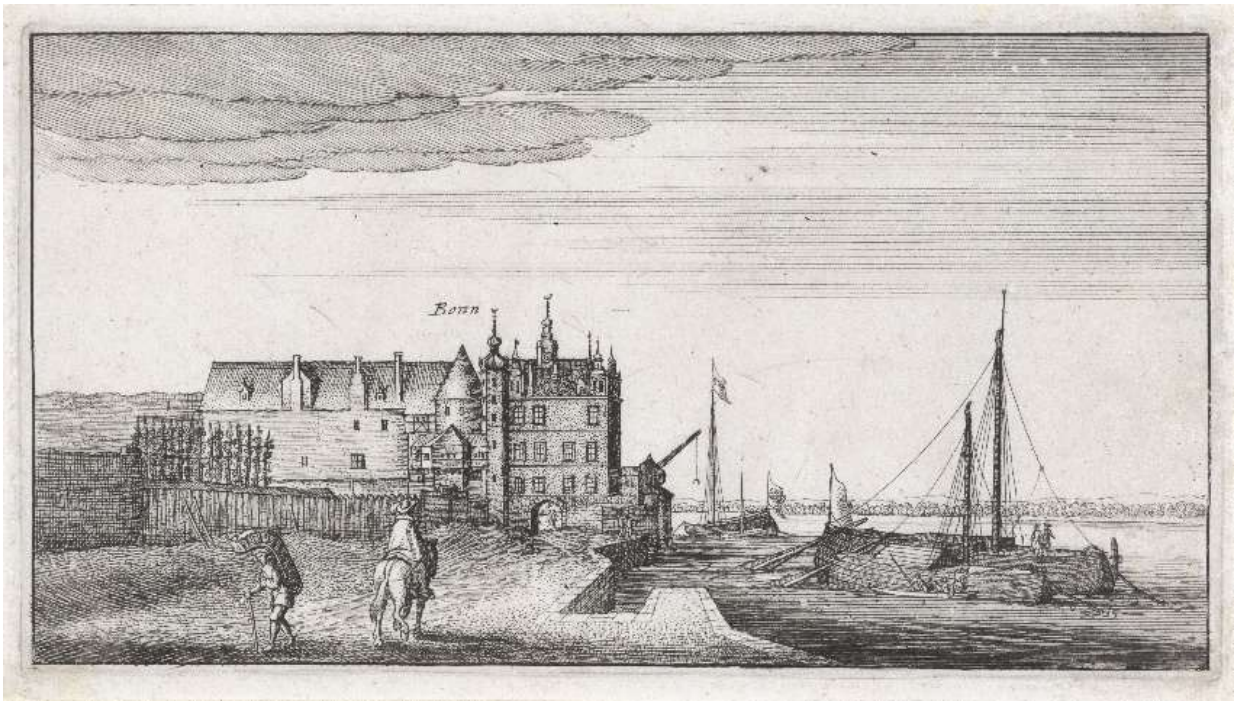


Bild 15: Tullhuset av Hollar, 1644

av Wenzel Hollar, från Rijksmuseum; bara kort därefter ersattes tullhuset av stadsmuren (»Alter Zoll«).



Bild 16: Kurfurst Joseph Clemens, 1713

av Vivien, Musée des Beaux-Arts de Valenciennes (Wikipedia).



Bild 17: En hörnsten från Heinrichsbastionen vid Florentiusgraben

med huset Wittelsbachs vapen, se nedan.

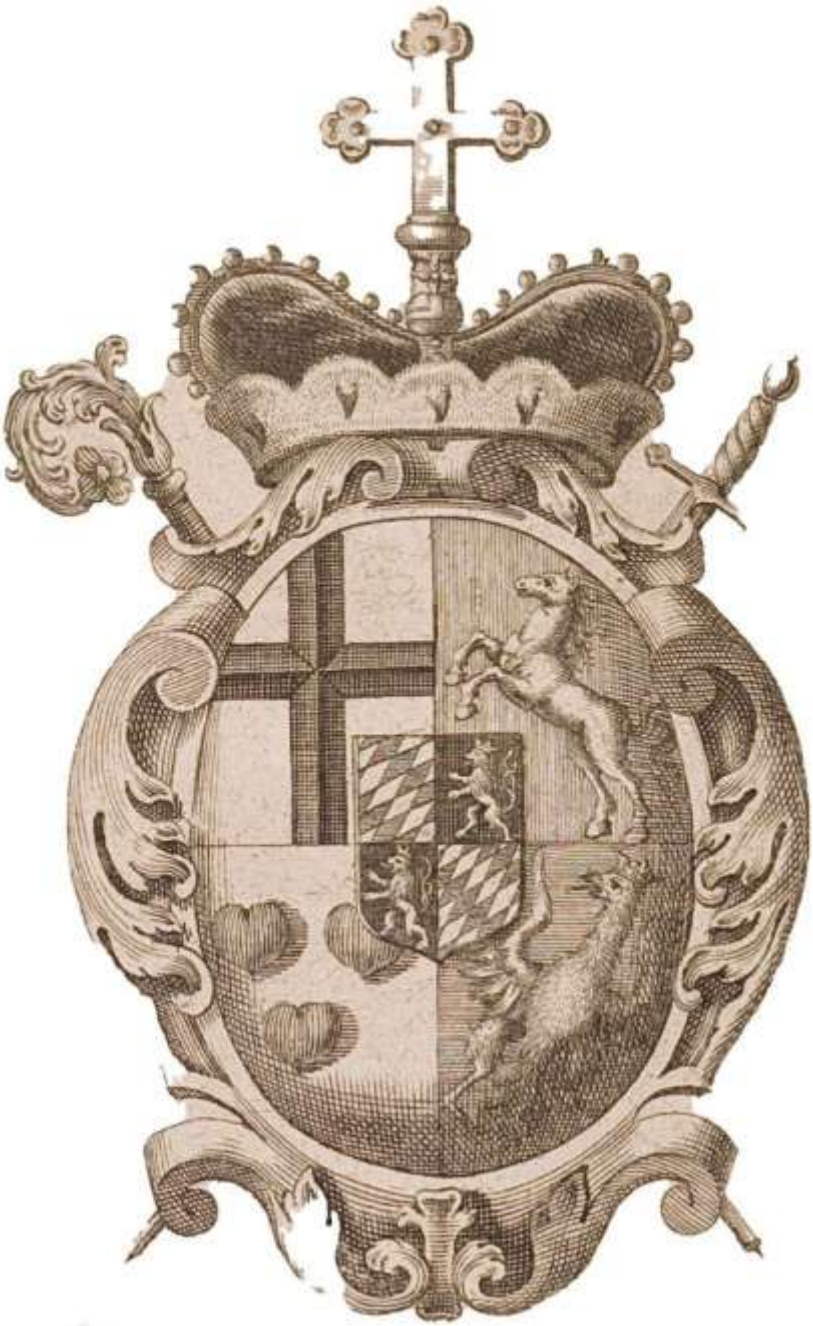


Bild 18: Kurfurst Joseph Clemens vapen

uppe till vänster ärkestiftet Kölns svartvita kors, bredvid den westfaliska hästen, därunder grevskapet Arnsberg och nere till vänster hertigdömet Engern. I mitten de blåvita rutorna och det bayerska lejonet. Utanför biskopsstaven och svärdet, överst kurhatten. http://diglib.hab.de?grafik=exlib-berlepsch-18-1-00394



Bild 19: Maskeradbal på slottet, 1754

av Rousseau, Stadtarchiv Bonn DA01-04200.



Bild 20: Kurfurst Max Friedrich, 1768

Målning på Schloss Miel, i hermelinmantel med pektorale.



Bild 21: Slottsbranden, 1777

Titthålsbild (optisk vy) av Rousseau, till höger Fürstenstrasse. https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b69493120.item.

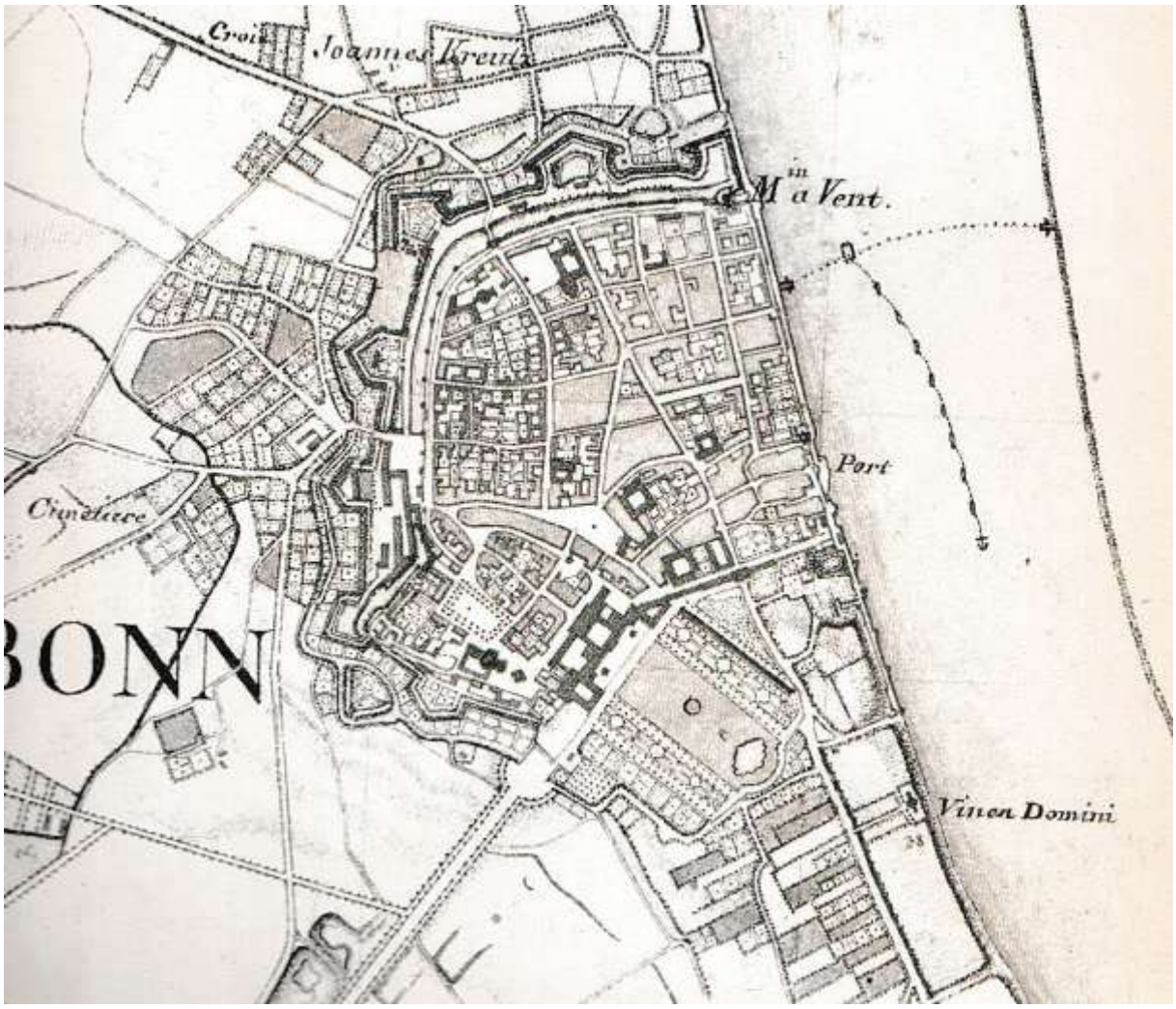


Bild 22: Bonn av Tranchot, 1810

av Tranchot (utsnitt); Cimetière = »Alter Friedhof« (den gamla kyrkogården) vid Bornheimer Strasse; »Min a Vent« = Moulin à Vent = väderkvarnen; »Port« = hamnen vid slutet av Rheingasse; »Vinea Domini« = kurfurstens lilla slott, där i dag Beethoven-Gymnasium ligger. Inritad är även reaktionsfärjan (Gierponte), som på Bonnsidan lade till ungefär vid Josefstrasse och på Beuelsidan något norr om dagens Kennedybrücke.



Bild 23: Torget av Hundeshagen, 1832

av Hundeshagen, s. 46.



Bild 24: Michaelsporten eller Koblenzporten, 2026



Bild 25: Rådhuset, 2026

Grundstenen till det barocka rådhuset lade kurfurst Clemens August personligen 1737. Byggmästaren Michael Leveilly hade fått i uppdrag att ersätta rådhuset som förstörts vid belägringen 1689. Det dröjde dock ända till 1780 innan alla arbeten verkligen var slutförda. I rådhuset fanns bl.a. lokalerna för sällskapet »Lese«, »accis«-kammaren (dvs. skattekontoret) och – på baksidan – Freibank (försäljning av billigt kött av lägre kvalitet).



Bild 26: »Leonhard Tietz« vid Münsterplatz, 1929

av BonnBuchVerlag. Till höger vy in i Remigiusstrasse.



Bild 27: I universitetets källare lagras potatis, 1916/17

av Universitätsarchiv, fotoserie 1916_2.

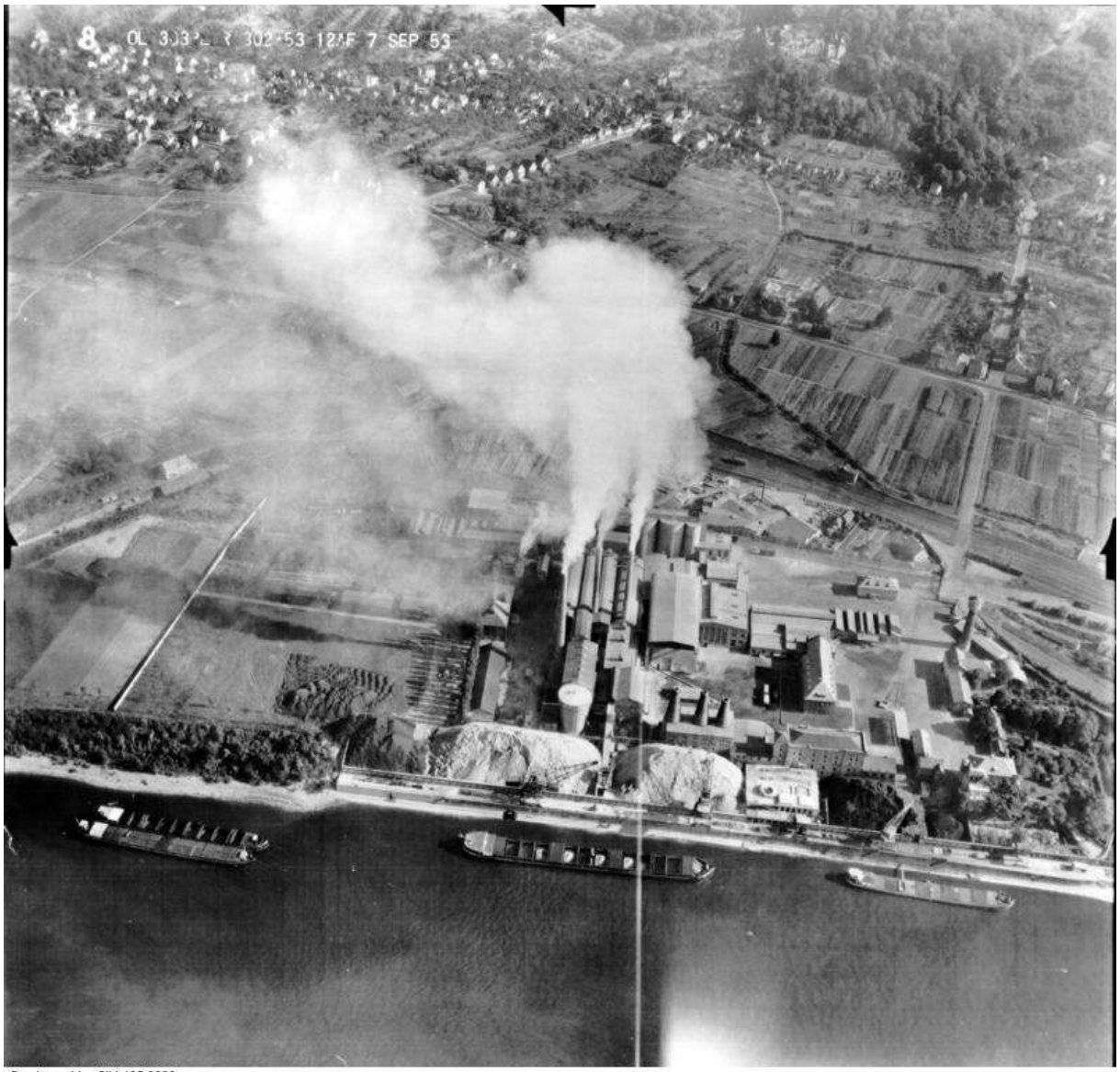


Bild 28: Cementfabriken i Oberkassel, 7.9.1953

av Bundesarchiv



Bild 29: En amerikansk soldat i dörren till Beethovenhuset, mars 1945

Skylten bär texten: »Beethovenhuset tillhör föreningen Beethoven-Haus« – och är alltså ingen nazistisk inrättning.

https://www.facebook.com/photo?fbid=1013289470809017&set=pcb.1602277817042533



Bild 30: President de Gaulle och förbundskansler Adenauer på torget i Bonn, 1962

av Stadtarchiv Bonn. De Gaulle: »Länge leve den tysk-franska vänskapen!«

Vapnen för Bonns stadsdelsområden:



Bild 31: Beuels vapen

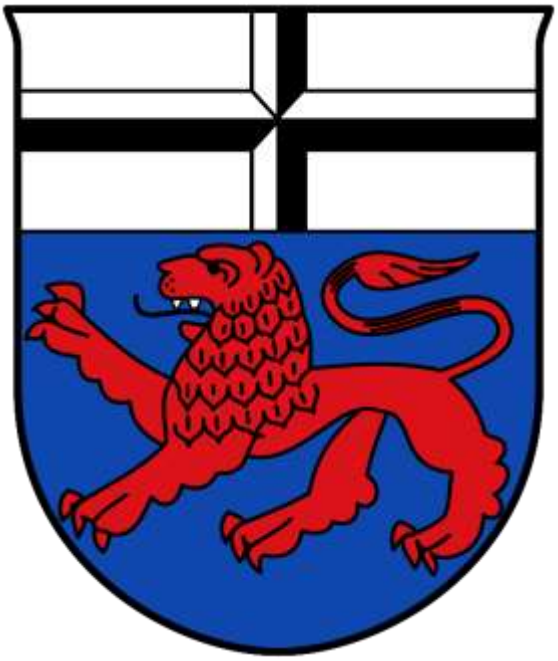


Bild 32: Stadsdelsområdet Bonns vapen



Bild 33: Bad Godesbergs vapen

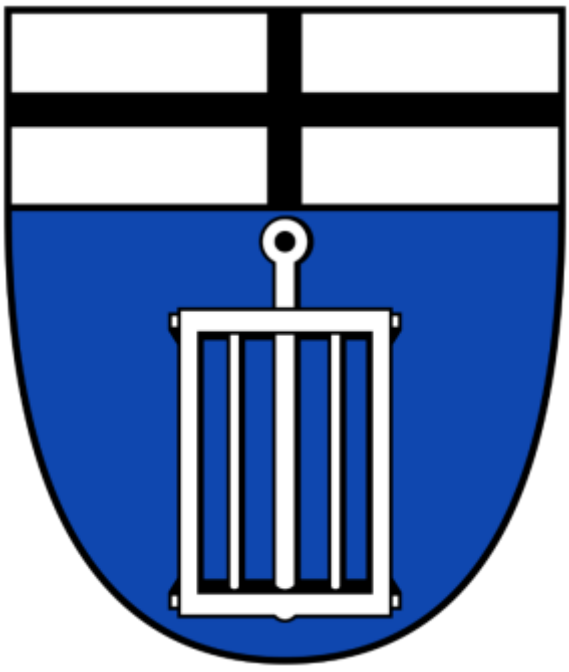


Bild 34: Hardtbergs vapen

Beuel:

13 stjärnor för stadsdelsområdets 13 byar, skeppet för den sekelgamla färjetraditionen.

Bonn (stadsdelsområde):

Bonns vapen från 1971 visar det före detta kurfurstendömet Kölns svarta balkkors på silver/vit botten i den övre halvan och det gyllene Bonnlejonet i den nedre. – Det röda lejonet på blått går tillbaka på en gammal symbol för Bonns domstol. Lejonskulpturen – i

folkmun kallad »steinernes Wölfchen« (»den lilla stenvargen«) – stod från medeltiden till slutet av kurfurstetiden på Münsterplatz. Denna plats var mötesplats för Bonns tingsmenighet.

Bad Godesberg:

En (fullständig) borg med kärntorn (fr. donjon), däri kurfursten av Kölns kors.

Hardtberg:

Överst det kurkölniska korset, nederst halstret, en anspelning på den helige Laurentius martyrdöd; han är skyddshelgon för församlingen i Lessenich.

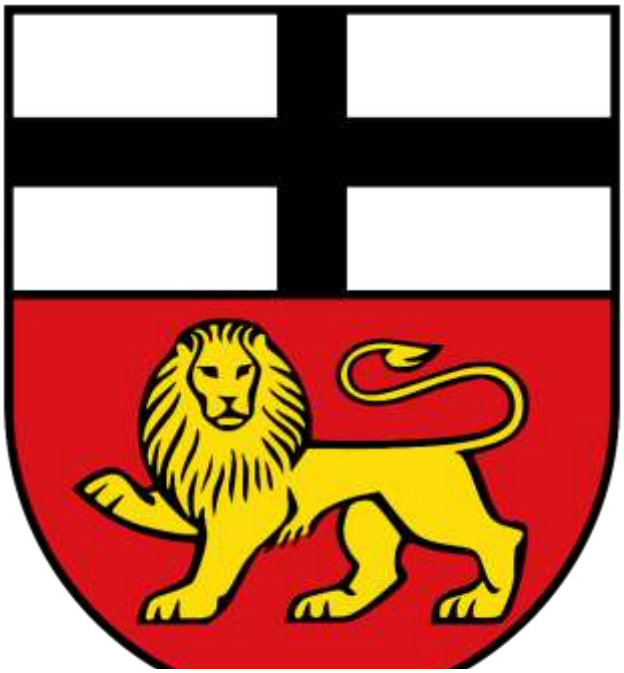


Bild 35: Staden Bonns vapen 2026



Bild 36: »Rummet är tomt«, november 2024

På grund av den förestående, fleråriga renoveringen av universitetets huvudbyggnad, det tidigare slottet, flyttar institutionerna och seminarierna där stegvis till andra fastigheter i staden, här det tidigare »Filologiska seminariet«.



Bild 37: Bonns universitets historiska sigill

av Wikipedia. »Fridericus Guilelmus III. Borussiae rex univ[ersitatis] litt[erarum] stator«



Bild 38: Prinsessan Viktoria och Zoubkoff framför Villa Schaumburg, ca 1927

Viktoria av Preussen och Zoubkoff. Foto: Hasenmüller/Stadtarchiv Bonn



Bild 39: Värdshusskylt »Zum Bären« (Björnen), 1999

i Acherstrasse. Värdshuset finns inte längre.



Bild 40: Panorama över Bonn, 1624

Tullhuset till vänster är inte korrekt återgivet. »Thesaurus philopoliticus«, Frankfurt am Main 1624.



Bild 41: Bonns strand med tullhuset, av Storck, 1641

Tullhusets renässansbyggnad, en kran, en reaktionsfärja (Gierponte), nederländska handelsfartyg och fler av stadens kyrktorn. Stadtmuseum Bonn

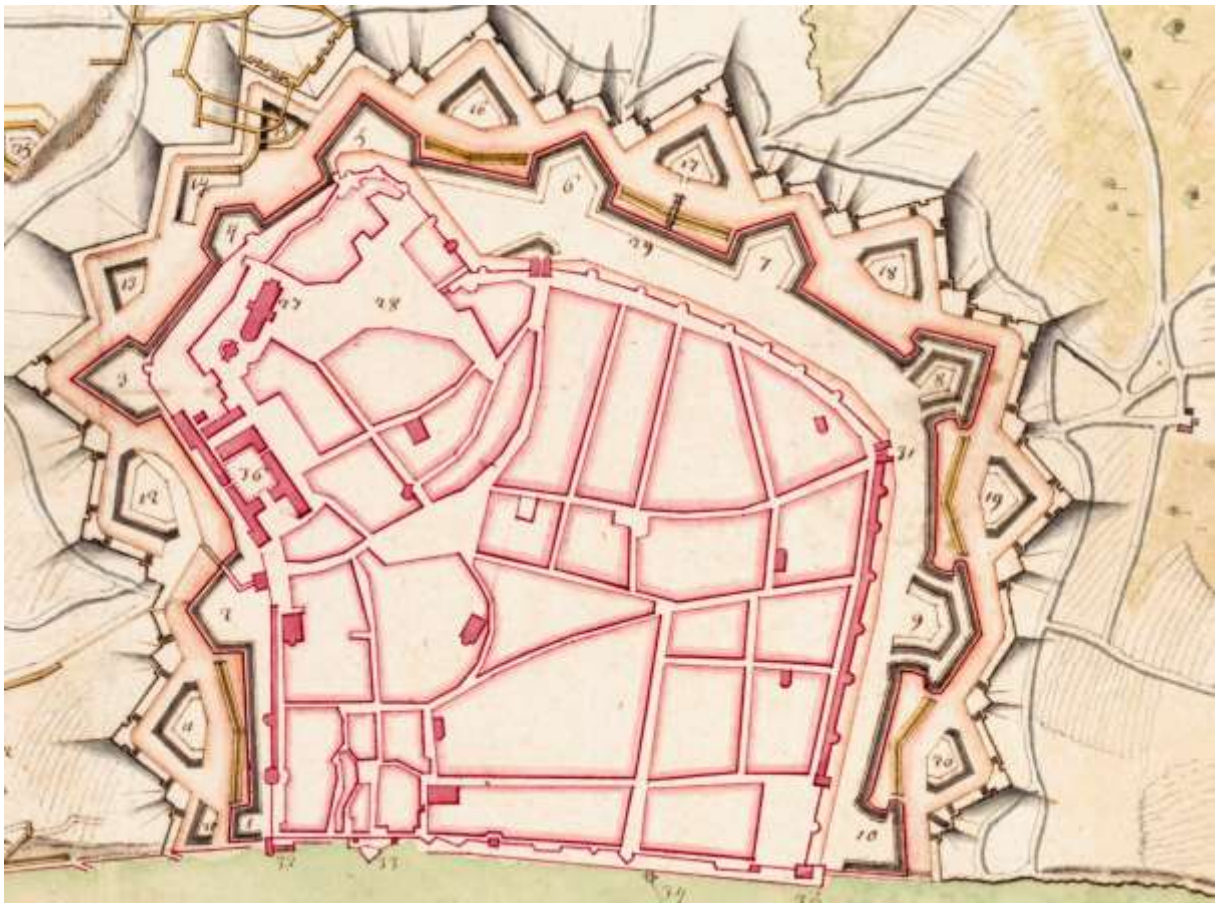


Bild 42: Bonn under belägringen, 1689

Stadtarchiv Bonn BA-071-60

1 Bastion des 3 Roys
2 B. st. Ernest
3 B. s. Ferdinant
4 B. de st. cassi et st. floront
5 B. s. maximilian
6 B. s. henry
7 B. ste. marie
8 B. st. Josephe
9 B. s. clement
10 B. s. michel
11 Demielune st. albert
12 D. s cajetan
13 D. st maurice
14 D. s. amour
15 D. s. Philbert
16 D. s. jean Baptiste
17 D. s. anthoine
18 D. ste. Marguerite
19 D. ste. anne
20 D. ste. felicitas et ste. madelaine
26 flocq porte [?]
27 [Münsterkirche]
28 [Münsterplatz]
29 porte de l'Etoille/Sterntor (Stjärnporten)
30 ...
31 porte de Cologne/Kölntor (Kölnporten)
32 [Tullhuset]
33 porte du Rhin/Rheintor (Rhenporten)
34 [Gierponte, reaktionsfärja)
35 ...
36 [Slottet]
37 [Fort de Bourgogne/Beuel]



Bild 43: Kurfurst Clemens August som falkenerare, 1732

Clemens August på falkjakt, av P.J. Horemans (Wikipedia)

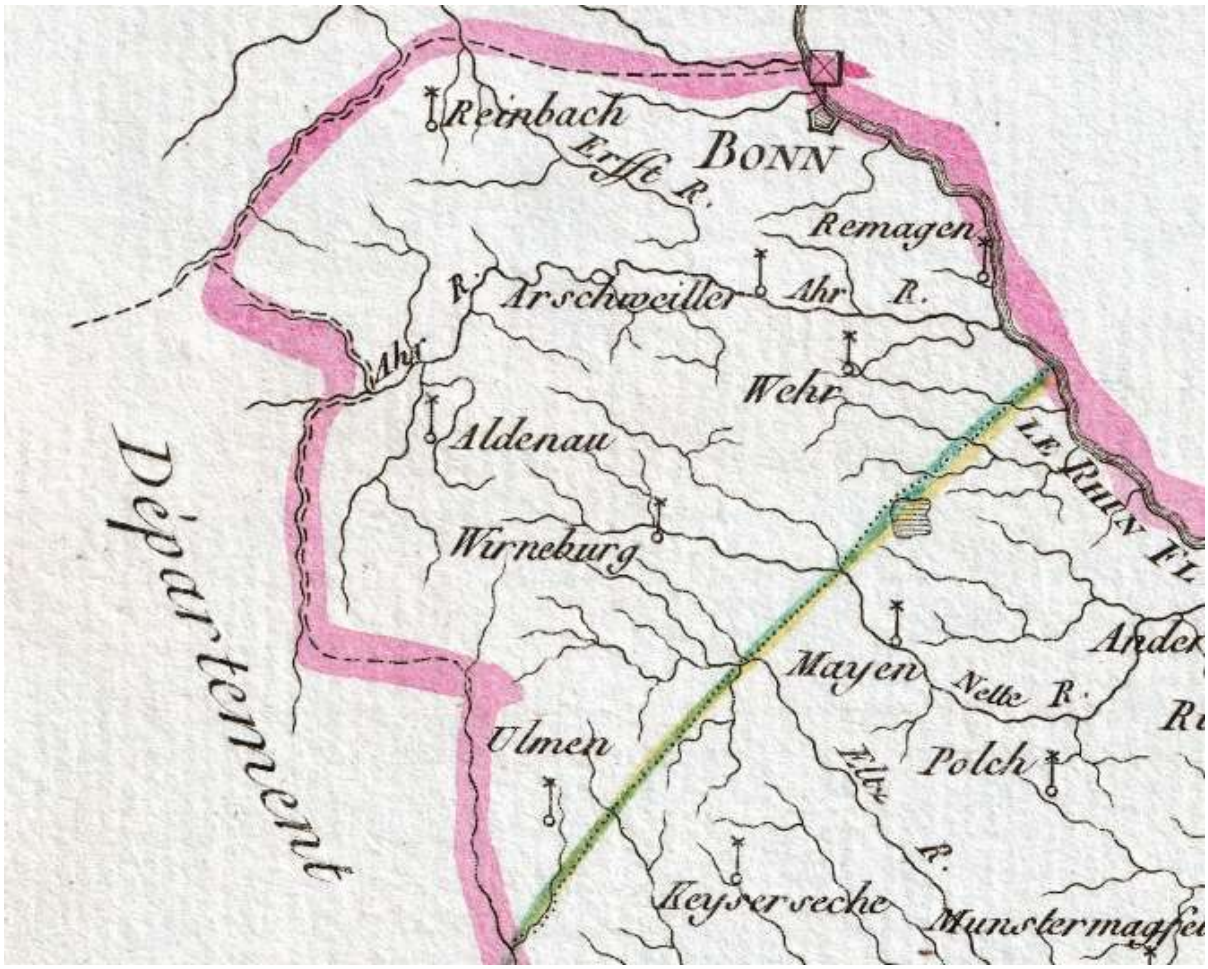


Bild 44: Sous prefecture de Bonn, utsnitt, 1801

Utsnitt ur en karta över Département Rhin et Moselle, av P. G. Chanlaire, Paris.



Bild 45: Rachel Zuntz Witwe, 1837

»A. Zuntz sel. Witwe« = Rachel Zuntz, änka efter salig Amschel Zuntz, framgångsrikt kafferosteri. KuLaDig

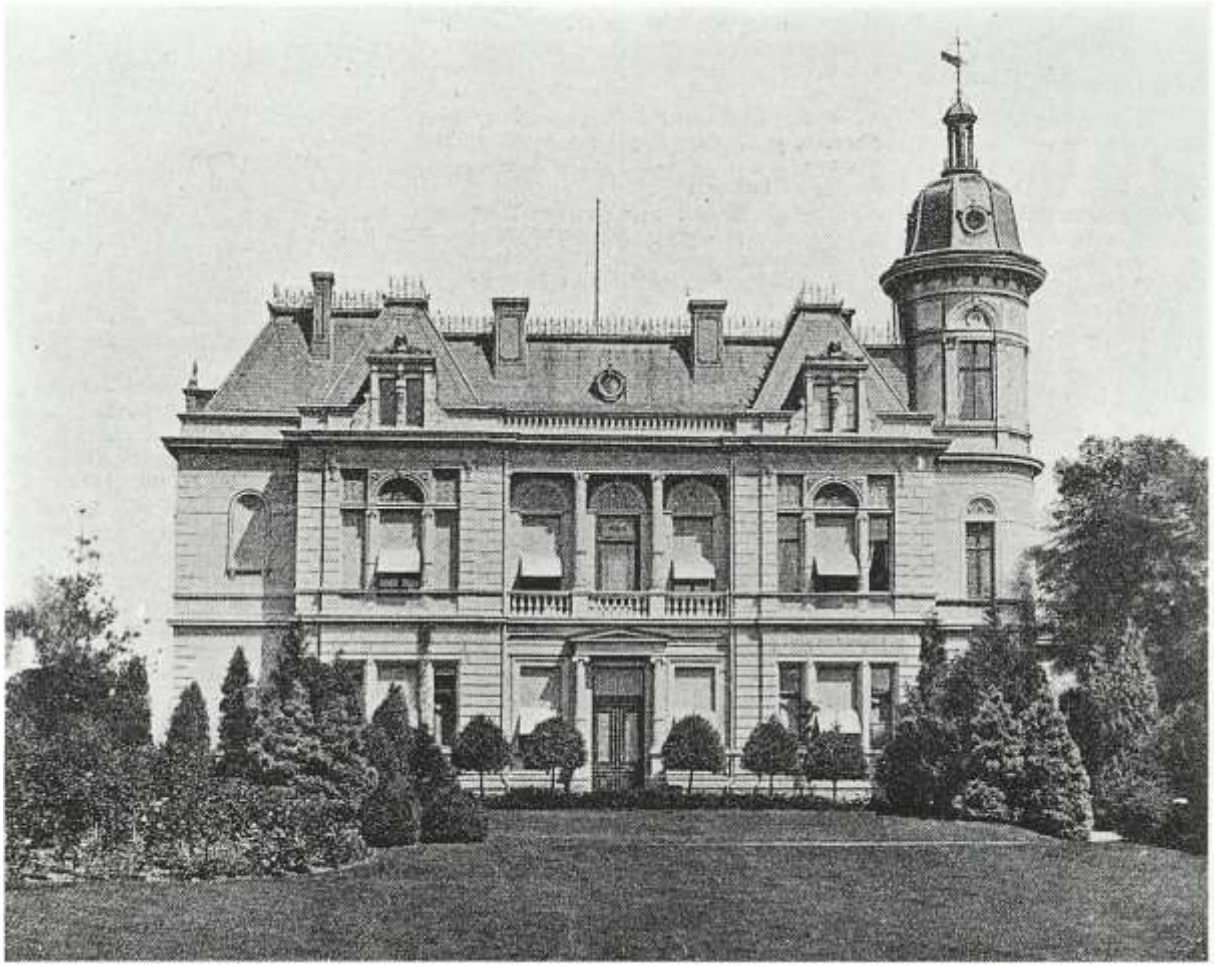


Bild 46: Kronprinsens villa vid Wörthstrasse, 1900

under hans studier i Bonn. Stadtarchiv Bonn



Bild 47: Torget, 1908

Torget. Institut für geschichtliche Landeskunde, Bonn

Från vänster: tre studenter med mössor, J.H. Mundorfs affär, Hotel zum Goldenen Stern, Rathausapotheke, värdshuset »Em Höttche«, rådhuset med (till vänster) en infart för vagnar; i mitten brunnen; till höger flera affärer, bl.a. Geschwister Lorscheidt (damkappor), framför dem två vagnar från hästspårvägen; i förgrunden en hästvagn med »Prima raff[iniertem] Amerik[anischem] Petroleum« (förstklassig raffinerad amerikansk fotogen).



Bild 48: Infanteriregemente 160 framför Ermekeilkasernen, 7.8.1914

Mobilisering, avmarsch till fronten. Bundesarchiv



Bild 49: Otto Renois, före 1933

Den kommunistiske stadsfullmäktigeledamoten Otto Renois, mördad 1933. https://bonnerleerstellen.net/2020/08/18/otto-renois-eine-begegnung/



Bild 50: Karlrobert Kreiten, ca 1939

Karlrobert Kreiten, pianist, avrättad i Plötzensee 1943. https://www.hfmt-koeln.de/aktuelles/meldungen/anmeldung-fuer-den-karlrobert-kreiten-klavierwettbewerb-2025-1367/



Bild 51: Rådhuset, 28.2.1949

Det urholkade rådhuset, nästan fyra år efter krigsslutet, två fanor från Bonns stadssoldater. Vänstra sidan av Stockenstrasse är fortfarande tom. Stadtarchiv Bonn DA01/3265-04.



Bild 52: Tagesschau, 1981

En av de stora demonstrationerna på Hofgartenwiese.



Bild 53: Florentiusgraben, 2015

Avsnitt av den barocka stadsmuren vid Florentiusgraben.

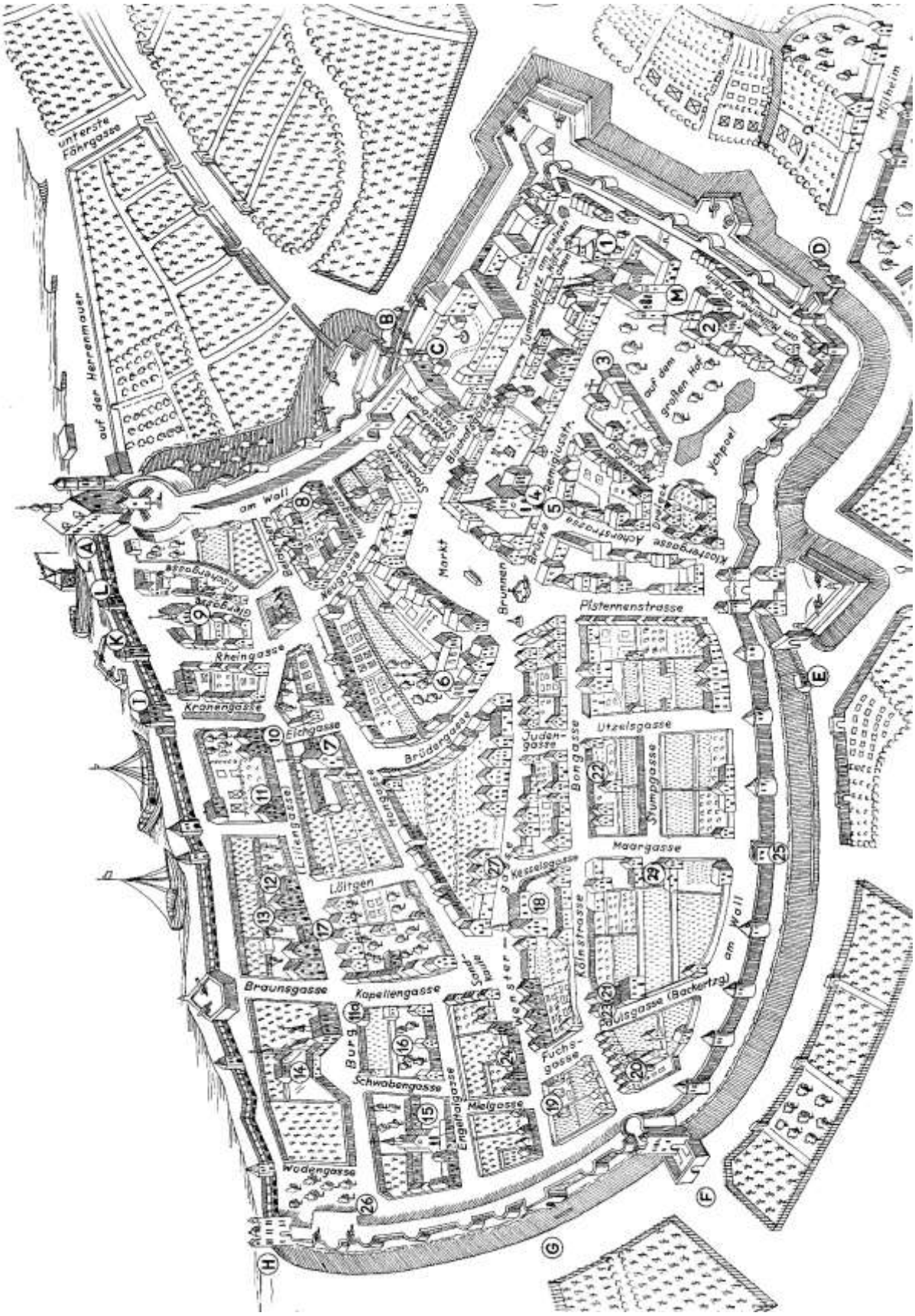


Bild 54: Omritning av Merians plan från 1646

A. »Der Zoll«
B. »Stocken pfortt«
C. »Die Hoffhaltung«
D. »Mülmer thörlen«
E. »Stern pfort«
F. »Die Cölnisch pfort«
G. »Die Wentsel pfort«
H. »Neuer thurn«
I. »Rein pfort«
K. »Gier pfort«
L. »Gran pfort«
M. »Der Thumb«

1. S:t Martin
2. S:t Gangolf
3. Aegidiushospitalet
4. Helgeandshuset
5. Minoriterna
6. Kapucinerna
7. Kartäuserhof
8. Gertrudiskapellet
9. Haus »Zum Sack«
10. Kölner Klarenhof
11. Neusser Klarenhof
12. Kartusianklostret vid Triers gård
13. Kölndominikanernas Predigerhof
14. Heisterbacherhof
15. Klostret Engeltal
16. Deutschherrenhof
17. Haus zum Wasserfall
18. Kapucinessorna
19. Blankartzhof
20. S:t Paul
21. Schallerhof
22. Gudenauerhof
23. Wollküche (ullkök)
24. Ludolphskonventet
25. Maartornet
26. Friesenpforte
27. Himmeroderhof
28. Dechantsweiher (dekanens damm)
29. Maarhof

(av Rheinischer Städteatlas 1972)



Monumentet restes 1906 först vid Neutor, nedanför kurfurstens sovgemak i det tidigare slottet, och skadades svårt 1945 av soldater ur den amerikanska armén.

1987 restaurerades monumentet och flyttades till den nedre delen av Kaiserplatz.

Bild 55: Kejsar Vilhelm I, 2026



Bild 56: Minnestavla vid ORH, 2020



Bild 57: Minnessten vid Kaiserplatz, 2026

Minnesmärket restes 1950, först i Hofgarten, och flyttades senare hit.

På baksidan lades 1997 följande text till:

»Till de tusentals mördade och överlevande offren för det nationalsocialistiska skräckväldet i dagens Bonn hör såväl tyska som utländska kvinnor, män och barn. Offer var alla som förföljdes av ideologiska, religiösa, etnisk-rasistiska, sociala och medicinska skäl samt för lesbisk och homosexuell läggning.

Bonn 1997«

I den övre delen påminner den spetsställda, kraftigt vittrade triangeln om Vereinigung der Verfolgten des Naziregimes (Förbundet för nazistregimens förföljda)

(VVN).



Bild 58: Josefstrasse, sedd från Rhenstranden 1945/46

Till vänster korsar dagens Doetschstrasse, till höger Heisterbacherstrasse (Stadt Bonn Kataster- und Vemessungsamt, 1969, s. 17)

Litteraturförteckning

Ammermüller/Klein. (2018). Schönes Bad Godesberg. (Verein für Heimatpflege und Heimatgeschichte, red.) Bonn: Forster Media.

Bothien, H.-P. (2005). Das braune Bonn. Personen und Ereignisse (1925-1939). u.o.: Klartext.

Briefe eines Reisenden an seinen Freund. Ueber den Aufenthalt beim Godesberger Gesundheitsbrunnen. (1793). Godesberg.

Chronik der Stadt Bonn. (odaterad). Hämtad 14 jan 2026 från https://www.bonn.de/themen-entdecken/bildung-lernen/chronik-stadt-bonn.php

Claßen et al. (red.). (2021). Roms fliessende Grenzen. Archäologische Landesausstellung NRW. Köln.

Ennen, E. (1989). Die kurkölnische Haupt- und Residenzstadt in einem Jahrhundert der friedlichen und glanzvollen Entwicklung. I D. Höroldt (red.), Bonn als kurkölnische Haupt- und Residenzstadt 1597-1794 (s. 205 ff.). Bonn: Dümmler.

Ennen, E. (1989). Die kurkölnische Residenz Bonn und ihr Umland in einem Jahrhundert der Kriege. I D. Höroldt (red.), Bonn als kurkölnische Haupt- und Residenzstadt 1597-1794 (s. 15 ff.). Bonn: Dümmler.

Flörken, N. (red.). (2015). Die Belagerung und Zerstörung Bonns 1689. Ein Lesebuch. Köln: Universitäts- und Stadtbibliothek. Hämtad från http://kups.ub.uni-koeln.de/6292/

Flörken, N. (red.). (2022). Aus dem Nachlass des Kurfürsten Clemens August. Gemälde, Diamanten, Porzellan & Uhren. Norderstedt: Books on Demand.

Hauptmann, F. (1901). *Das Innere des Bonner Schlosses zur Zeit Clemens Augusts.* Bonn.

Heckes, P. (2014). *Muffendorf. Geschichte und Geschichten von der Steinzeit bis heute.* Bonn.

Hübinger, P. E. (1974). *Thomas Mann, die Universität Bonn und die Zeitgeschichte.* München/Wien: Oldenbourg.

Joachim, H.-E. (2020). Die befestigte jüngerlatènezeitliche Hofanlage in Bonn-Muffendorf. Bonner Jahrbücher, 220, s. 37 ff.

Kahle, M. (2003). Was hätten Sie getan? Die Flucht der Familie Kahle aus Nazi-Deutschland [1941], 2:a uppl. (Hans Kahle/W.Bleek, red.) Bonn: Bouvier.

Kahle, P. (2003). Die Universität Bonn vor und während der Nazi-Zeit (1923-1939) [1945], 2:a uppl. (Hans Kahle/W.Bleek, red.) Bonn: Bouvier.

KuLaDig (red.). (odaterad). Gestapo-Internierungslager im früheren Kloster Endenich. Hämtad 17 jan 2026 från https://www.kuladig.de/Objektansicht/KLD-354230

Kurz, G. (2019). *Bundesstadt Bonn. Sehenswürdigkeiten und Einblicke. Attractions and Insights.* Bonn: Brandt.

LVR Landesmuseum Bonn (red.). (2014). Eiszeitjäger. Leben im Paradies. Europa vor 15000 Jahren. Mainz.

Maurer/Maurer. (1987). 200 Jahre Lese- und Erholungs-Gesellschaft Bonn. 1787-1987. (Lese- und Erholungs-Gesellschaft, red.) Bonn.

Müssemeier, U. (2004). Die merowingerzeitlichen Funde aus der Stadt Bonn und ihrem Umland, fil. diss. Bonn.

Niesen, J. (2019). *Bönnsche Geschichte und Geschichten*. Bonn: BonnBuchVerlag.

Niessen, J. (1956). Geschichte der Stadt Bonn (band 1). Bonn: Dümmler.

Stadt Bonn (red.). (1989). Historische Meile. 2000 Jahre Bonn. Etappen der Stadtgeschichte. Bonn: Rheinland.

Stadt Bonn Kataster- und Vemessungsamt (red.). (1969). Die Umlegung der Altstadt Bonn. Bonn.

van Rey, M. (2001). *Bonner Stadtgeschichte kurzgefasst. Von der Vorgeschichte bis zur Gegenwart*. Bonn: Bouvier.